

Krajské kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá
5. ročník, školský rok 2012/13
Testové úlohy pre kategóriu E (7. ročník ZŠ a 2. ročník OG)

Poznámka: otázky monotematickej časti sú označené *

1.* U Mateja Bela, jedného z najväčších uhorských učencov 18. storočia, ktorý bol členom mnohých vedeckých európskych spoločností sa prvý krát stretávame s delením „slovanského národa“ na štyri kmene.

- a) Uved'te, o ktoré kmene išlo
- b) Do ktorého z uvedených kmeňov by ste zaradili súčasných Slovincov a Ukrajincov?

2.* Od roku 1794 sa v Uhorsku rozvíjalo tajné hnutie, ktorého členovia vyznávali myšlienky demokracie. Na svojich schôdkach spievali revolučné piesne. Jednou z ich bola aj pôvodne francúzska pieseň, ktorej preložený text je uvedený nižšie.

*Povstaň národe preudatní,
Ber meč hubíci do ruky!
Blíži se nepřítel ukrutní,
Za ním táhnú hrozné muky.
Otroci tyrana zlostného
Na dítky tve nesú meče,
Hleď, jako krev nevinná teče
Tam ze srdce syna tvého.
Mešťané, zbroj berme!
Do pola táhnime!*

- a) Pod akým názvom poznáme francúzsky originál tejto piesne?
- b) Ako sa nazývalo ono tajné hnutie?
- c) Aký osud stretol vodcov tohto hnutia?

3.* Anton Bernolák sa preslávil okrem iného aj zostavením veľkého päťjazyčného slovníka. Vymenujte všetkých týchto päť jazykov.

4.* Koncom 18. storočia vzniká v Trnave a okolí a tiež v regióne okolo Bratislavy nový kultúrny jazyk nazývaný súčasníkmi „uherská slovenčina“. Ako vznikol tento jazyk?

- a) poslovenčovaním češtiny
- b) pomadžarčovaním slovenčiny
- c) poslovenčovaním maďarčiny

5.* Prečítajte si ukážku z dobového diela a odpovedzte na otázky.

„Pánom osadským lekárom, mnohoveľebným pánom farárom a inším hospodárom, od mestskej apatéki oddálením, v rastlinách volačo všetečnejším, buďe tato knížka potrebná, buďe osožná. Kterí pri horách, pri hájoch bývajú, jestli si len prostředňu známost' zelínek zvážá, velíki osoh s něj môžu mať, ačkol'vek aj od hor oddálení na lúkách, pri potokoch, pri cestách, pri prekopách najdú mnohé užitečné zelíni proti nemocám.“

- a) Ako sa volá dielo, z ktorého pochádza tento text?
- b) Kto je jeho autorom?
- c) V akom jazyku je napísaný

6.* Prvá generácia národného hnutia reprezentovaná bernolákovcami si dala za cieľ zvýšiť povedomie národa o svojej histórii. Pri tom kládli dôraz na jedno konkrétne obdobie, kedy naši predkovia boli významnou silou v strednej Európe. O ktoré obdobie išlo?

7.* K trom fázam slovenského národného hnutia priradiť hlavnú myšlienku, ktorá každú z nich charakterizovala.

a) 1. fáza	1) spolupráca so slovanskými národmi
b) 2. fáza	2) spisovný jazyk, kultúrne a politické práva
c) 3. fáza	3) osveta ľudu a spisovný jazyk

8.* Podľa myšlienky všeslovanskej vzájomnosti vlast'ou každého Slováka a Slovana bolo široké územie, na ktorom žili Slovania a ktoré Ľudovít Štúr opísal slovami:

*Kde Adria sa pění, kde jek Baltu stoná, Kde Ural zasněžený, kde pouť Něva koná,
Znáš-li ten kraj, světosáhlý ten kraj? Kraj jest onen Slávia, ta předvěká Slávia...
Měj jméno ruská, polská, všecko to Slávia, Horvátsko, Serbia, Lužice, Čechia,
Krajinsko neb Dalmacia, všecko jest to Slávia...*

- a) Ako nazval Ľ. Štúr toto opisované územie? Pomôžte si aj názvom básne, z ktorej pochádza úryvok.
- b) Aký súčasný štát sa skrýva pod menom Serbia?

9.* Pri šírení osvety a národného povedomia na Slovensku zohral dôležitú úlohu mikulášsky kníhviazač a kníhkupec, vydavateľ kníh a kalendárov, ktorý v roku 1829 založil v Liptovskom Mikuláši ľudovú požičovňu kníh a v roku 1830 prvé ochotnícke divadlo na Slovensku. Jeho príklad povzbudil aj iné slovenské mestá pri hraní divadiel a zakladaní ľudových požičovní kníh. Uveďte jeho meno.

10.* V národnom hnutí Slovákov hralo veľmi dôležitú úlohu aj náboženstvo - rímskokatolícke a evanjelické, na základe ktorého sa dlho národovci delili na dva prúdy. Uvedené osobnosti rozdeľte v odpoved'ovom hárku podľa ich príslušnosti k uvedeným konfesiám.

Juraj Fándly, Ján Hollý, Ján Kollár, Pavol J. Šafárik, Milan M. Hurban, Martin Hamuliak

11.* Aký mal postoj Ján Kollár k návrhu podoby spisovného slovenského jazyka od štúrovcov?

12.* V júni 1848 sa v Prahe konala významná udalosť pre slovanské národy.

- a) O akú udalosť išlo?
- b) Ktorí traja národovci tam zastupovali Slovákov? Uveďte ich mená.
- c) Cesta do Prahy im pomohla vyhnúť sa neprijemnostiam na území Uhorska. Čo im tam hrozilo?

13.* Uvedené názvy priradiť v odpoved'ovom hárku k správnej skupine. Každý názov smie byť priradený iba do jednej skupiny. Ktorý zo spolkov bol tajný?

Vzájomnosť, Zora, Tatrín, Plody

14.* Uniforma prezidentskej stráže (na obr.) nadväzuje na jedno z významných období v dejinách slovenského národa.

- a) Na ktoré udalosti nadväzuje?
- b) Ako sa volal prvý nezávislý politický orgán Slovákov, ktorý v tom období vznikol?
- c) Uveďte mená dvoch rakúskych cisárov, za vlády ktorých došlo k spomínaným udalostiam.

15.* Prakticky súčasnú podobu dostal spisovný slovenský jazyk vďaka reforme, pod ktorou bol podpísaný najmä Martin Hattala.

- a) V ktorých rokoch sa udiala táto reforma?
- b) K akej skupine národného hnutia Hattala pôvodne patril?
- c) Podľa príslušnosti k tejto skupine sa dá odvodiť jeho vierovyznanie. Bol evanjelik alebo katolík?
- d) Táto reforma pravopisu zmenila jeho podobu:
z fonetického na etymologický, z etymologického na fonetický, z fonetického na lingvinistický.

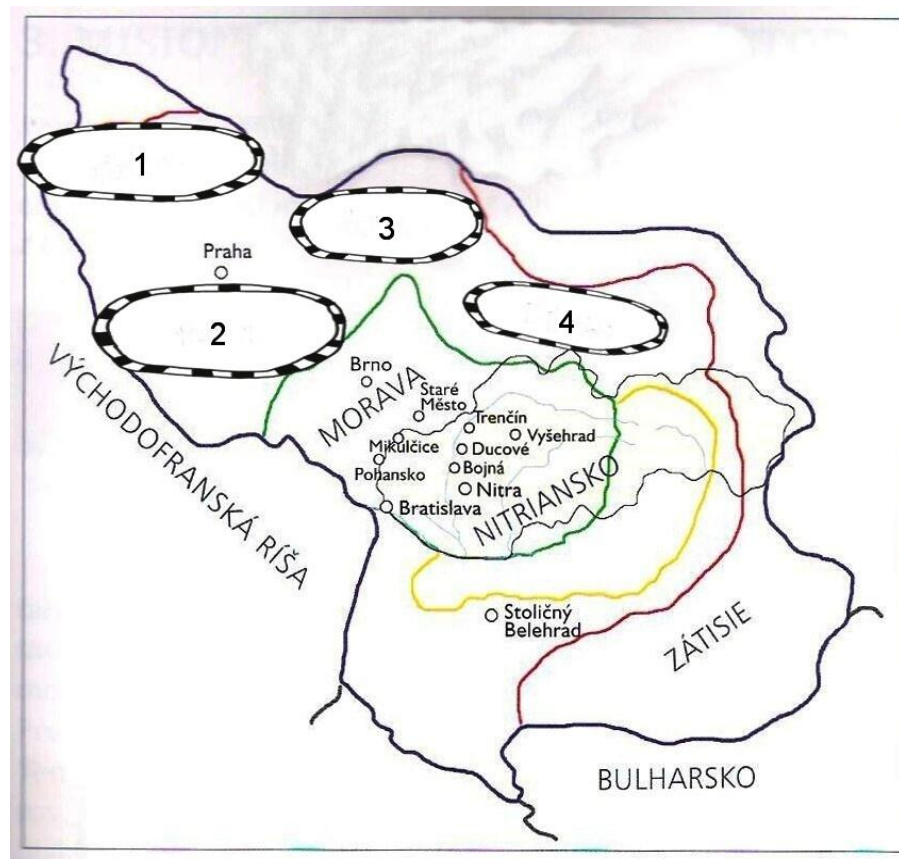
16. Slovné spojenie pri výbuchu hnevu „do paroma“ je odvodené od pomenovania jedného z najdôležitejších bohov starých Slovanov.

- a) Ako sa volal tento boh?
- b) Ako znelo meno slovanského boha stád, bohyne jari a bohyne smrti?

17. O Slovanoch písal aj arabský cestovateľ Ibráhím ibn... (doplňte jeho meno).

18. Kde na Slovensku boli významné slovanské hradiská? Napíšte mená lokalít troch z nich, na ktoré ťa navedú pomôcky v odpoved'ovom hárku.

19. Na mape Veľkej Moravy sú označené číslami 4 historické regióny, ktoré boli jej súčasťou. Napíšte do odpoved'ového hárku, ako sa nazývali.

zdroj: Učebnica Dejepisu pre 7. ročník

20. Podľa úryvku zistite, kto je jeho autorom a ako sa volalo dielo, z ktorého text pochádza.

„A preto čujte, čujte toto, Slovieni: dar tento drahý vám Boh z lásky daroval,
... dar dušiam vašim ... ,... ktorý vďačne prijmu ho. „

21. Významným dokumentom v dejinách Uhorska bola Zlatá bula Ondreja II.

- a) V ktorom roku ju kráľ vydal?
- b) Zakazovala alebo povoľovala panovníkovi rozdávať majetky cudzincom?
- c) Dodržiaval panovník ustanovenia tejto buly?

22. Dôležitou výsadou stredovekých miest boli ich privilégia. Do tabuľky v odpoved'ovom hárku doplňte podľa významu názov privilégia.

23. Na obrázku je panovník, ktorý vládol Uhorsku v stredoveku najdlhšie. Počas svojej vlády sa získal aj najcennejší panovnícky titul v Európe.

- a) Napíšte jeho meno a rod, z ktorého pochádzal.
- b) Ako sa volala ríša, ktorej vládovia nosili spomínaný panovnícky titul?
- c) Dlhé roky bojoval v krajine, odkiaľ pochádzal Jan Hus. O akú krajinu išlo?

24. V 16. storočí si bohaté európske krajiny po zámorských objavoch rozdelili objavované územia, z ktorých sa stali kolónie. Uveďte, ktoré štyri štáty sa v tom období stali koloniálnymi mocnosťami.

25. Myšlienky Martina Luthera, ktorými chcel reformovať kresťanskú cirkev si získali mnoho stúpencov, ktorým hovoríme protestanti. Uveďte, ako sa volala protestantská cirkev v Anglicku a ako protestanti vo Francúzsku.

26. Osvietenský panovníci tvrdili, že majú právo na absolútnu moc z rozumových dôvodov, lebo štát funguje lepšie, keď ho vedie jedna osvietená osobou. Ako sa volali najznámejší osvietenský vládovia v Prusku, Rakúsku, Rusku? V odpoved'ovom hárku doplňte meno panovníka a krajinu, kde vládol.

1

2

3

27. Portugalci boli veľmi dobrými moreplavcami a dlhé roky hľadali cestu do Indie. V roku 1488 objavili najjužnejší bod Afriky, ktorý pomenovali Mys dobrej nádeje, pretože im dodával nádej, že indické brehy už čoskoro dosiahnu. K indickým brehom doplávali o desať rokov neskôr, v roku 1498.

- a) Kto viedol výpravu z roku 1488?
- b) Kto viedol výpravu z roku 1498?
- c) Ako sa volal portugalský princ, ktorý dostal meno Moreplavec?

Autori: PhDr. Anna Mydlová, Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Recenzent: Mgr. Marko Mižičko

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, 2013

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády